

Datum
2020-09-28

Adress

Diarienummer
SN-2020-999

Yttrande

Till
Miljönämnden

Remiss om Förslag till Miljöprogram för Malmö stad 2021-2030 MN-2018-964

Service-nämnden beslutade den 22 september 2020 att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Service-nämnden ställer sig bakom det övergripande innehållet i Miljöprogram 2021–2030. Nämnden har dock en del kommentarer där till exempel målformulering kring förnybar och eller återvunnen energi är av betydelse. Service-nämnden saknar också området livsmedel som medel för minskad påverkan på miljö och klimat i miljöprogrammet.

Yttrande

Service-nämnden ställer sig bakom det övergripande innehållet i Miljöprogram 2021–2030 vilket uppfattas som ambitiöst och relevant. Service-nämnden har dock en del kommentarer vilka har strukturerats utifrån rubriksättningen i Miljöprogrammet 2021–2030.

Inledning

Serviceförvaltningen uppfattar att det låter väldigt exakt för att vara en prognos att skriva att ” Malmö växer snabbt och beräknas ha cirka en halv miljon invånare år 2047”. Nämnden anser att det är bättre att skriva att ” Malmö växer snabbt och beräknas ha en halv miljon invånare *omkring 2050*.

Service-nämnden anser vidare att det är bra att Malmö ska fortsätta att vara en attraktiv samarbetspartner internationellt men ser gärna att staden även är en attraktiv samarbetspartner nationellt.

Om miljöprogrammet

Service-nämnden hade gärna sett en mer transparent redogörelse av de motiv och resonemang som ligger till grund för valda mål/målområden i programmet. Programmet ska fungera som Malmös lokala agenda för arbetet med den ekologiska dimensionen av Agenda 2030. Det behöver förtydligas vilka mål av de globala målen detta avser. Detta bör vidare synliggöras i bilden av FN:s globala mål där exempelvis enbart den ekologiska dimensionens mål presenteras i fullfärg.

Serviceämnden saknar vidare kopplingen till Sveriges miljömål. Målen i Agenda 2030 är globala och tar ett helhetsgrepp på hållbarhet. De svenska miljömålen är betydligt mer preciserade när det gäller vilken miljö kvalitet som krävs för en god miljö i jämförelse med målen i Agenda 2030. Detaljrikedomen gör det lättare att följa utvecklingen i miljön och på så sätt förstå vilka åtgärder som är viktigast. Sveriges miljömål skulle bidra till att förtydliga uppföljningen och vägleda nämndernas fortsatta arbete med framtagande av aktiviteter.

Det står att ”Miljöprogram 2021–2030 har tagits fram av miljöförvaltningen i samverkan med andra förvaltningar.” Serviceämnden anser att dessa andra förvaltningar bör presenteras. Vidare anser nämnden att tidplanen för framtagandet av programmet varit för forcerad och att den samverkan som skett med serviceämnden har varit mycket knapphändig mot bakgrund av att det är ett dokument som ska leva till 2030.

Förhållandet till andra dokument

I programmet står att ”Hela Malmö stads organisation har ett gemensamt ansvar för att målen i miljöprogrammet uppnås. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska utifrån sitt respektive grunduppdrag och sina förutsättningar integrera miljöprogrammets innehåll i sin verksamhetsplanering.” Det är bra men serviceämnden vill upplysa om att den inte är anslagsfinansierad. För att kunna utveckla exempelvis nämndens byggprojekt enligt miljöplanens intentioner (t ex minimera utsläppen från direkta och indirekta utsläppskällor samt kompensera med kolinlagring) krävs en förståelse från de andra nämnderna att också betala för mervärdena som det innebär alternativt att stadsövergripande se över formerna för finansiering av dylika insatser.

Serviceämnden noterar att det inte finns några tankar på en efterkommande handlingsplan som mer detaljerat beskriver vilka åtgärder som är prioriterade inom miljöområdet utan det hänvisas enbart till diverse sektorsprogram. Serviceämnden anser att detta kan vara riskabelt inte minst då dessa sektorsprogram inte har någon inbördes prioritering. Dessutom saknas idag en övergripande redogörelse för vilka dessa miljörelaterade sektorsprogram är samt var de går att återfinna på ett strukturerat sätt. Serviceämnden anser att nuvarande sektorsprogram bör listas i programmet om avsikten är att det inte ska tas fram en handlingsplan till miljöprogrammet.

Miljöprogrammet

Serviceämnden anser att översikten som börjar med ”Övergripande målbild Malmö växer med respekt för planetens gränser [...]” sammanfattar programmet på ett bra sätt men ställer sig ändå frågan; vad som är vad? Nämnden tolkar det som att det är en *övergripande målbild*, tre *målområden* och tre *målbilder* samt i efterkommande stycken elva *mål*. Detta behöver dock förtydligas och eventuellt förenklas. Det står att det finns *tre övergripande målområden* under rubriken *Om miljöprogrammet* men både målområde och texten under är formulerade som mål. Målområdena kanske bör övervägas att formuleras enklare så som *Klimat*, *Livsmiljö* och *Natur* och sedan kan nuvarande målområdestext börja själva målbildstexten under. Detta hade även

underlättat för läsaren då det hade varit lättare att skaffa sig en överblick av målområdena och utöka chanserna att memorera dem. Ett alternativ är att de gröna cirklarna med termometrar, person och blad hade ersatts av orden Klimat, Livsmiljö och Natur. Servicenämnden önskar därmed att det av dokumentet framgår tydligare och enklare vad målet är och därmed vad Malmö stad ska uppnå år 2030.

Servicenämnden anser vidare att positivt formulerade mål/målområden alltid är att föredra. Servicenämnden föreslår därför följande formulering för det första målområdet/målbilden; ”Ett Malmö med engagemang och respekt för klimatet.” (istället för ”Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan.”).

Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan

Servicenämnden anser överlag att enbart den ekologiska dimensionens globala mål bör presenteras i fullfärg alternativt göras större än de andra dimensionens mål eftersom det är ett miljöprogram. Nämnden anser vidare att det är viktigt att inte göra en allt för omfattande inkludering/systemgräns av de globala målen då de tappar kraft och därmed kan ”allt sägas bidra till allt”. Nämnden förordar även att aktuella globala mål återfinns vid varje målområdes avsnitt för att göra det tydligare.

Under målet *Malmö stads organisation har nettonollutsläpp* står att ”De kvarvarande utsläppen ska kompenseras med kolinlagring för att nå nettonollutsläpp. Kolinlagring ska i största möjliga mån ske lokalt.” Nämnden ställer sig positiv till lokal kolinlagring och anser till och med att det är fullt möjligt att utreda om avdelningen kommunteknik kan drifva en pyrolyspanna för att göra biokol av det egna parkavfallet (som genereras periodvis) vilket avdelningen stadsfastigheter därefter kan nyttja som resurs på de förvaldade fastigheterna. Nämnden anser dock att det krävs fler aktörer som sluter upp, exempelvis SYSAV. Nämnden undrar även om det finns någon beräkning bakom påståendet av att i största möjliga mån göra detta lokalt? Ingen av de andra målen har dock beskrivet hur målet ska uppnås, nämnden anser därmed att skrivningen formellt borde återfinnas i en handlingsplan eller ett sektorsprogram. I klimatpropositionen från 2009 fastslogs vidare att om myndigheter och statliga bolag klimatkompenserar ska det göras via CDM-projekt. Det vill säga Clean Development Mechanism, vilket innebär att industriländer som anslutit sig till att minska sina koldioxidutsläpp investerar i projekt för att minska utsläppen i utvecklingsländer som ett alternativ till de mer kostsamma utsläppsminskningarna i sina egna länder. Detta bör beaktas.

”De konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser per invånare i Malmö är på god väg till en hållbar nivå. **” Nämnden ställer sig tveksam till om detta mål är praktiskt möjligt att mäta mer än på schablonnivå. Vidare uppstår en systemgränsmisshet med skrivningen ”I de konsumtionsbaserade utsläppen ingår de utsläpp som uppstår när en vara produceras utanför kommunens eller landets gränser, men konsumeras i Malmö.” där nämnden antar att det ska vara ”I de konsumtionsbaserade utsläppen ingår *även* de utsläpp som uppstår när en vara produceras utanför kommunens eller landets gränser, men konsumeras i Malmö.”

Både i målet och i brödtexten under målet ”Malmö försörjs av 100 procent förnybar och återvunnen energi” måste formuleringen vara ”Malmö försörjs av 100 procent förnybar *och eller* återvunnen energi” för att målet ska vara möjligt att uppnå. Servicenämnden noterar vidare att till exempel vissa arbetsmaskiner och kyla inte inkluderas i målet utan det som innefattas är energi till el, värme och transporter. Det anges också att det ska finnas ett basår i energistrategin för indikatorn ”andel förnybar och återvunnen energi”. Beaktat att målvärdet ”100 procent” är relaterat till *faktisk andel* så borde det i realiteten inte finnas något basår för detta mål. Samma sak gäller för Malmö ska ha ett nettonollutsläpp för ”växthusgasutsläpp för Malmö stads organisation enligt utvalda systemgränser”.

Ett Malmö med god livsmiljö

År 2030 lever Malmöborna i en resilient, levande och grön stad där ekosystemtjänster främjas och människors hälsa värnas. Servicenämnden ställer sig tveksam till användandet av *resilient* och förordar ordet *robust* eller *motståndskraftig*. Nämnden ställer sig även tveksam till ordvalet *levande* då motsatsen verkar underlig. *Grön stad* bör vidare ersättas med *grönskande stad* som är tydligare.

Vidare behöver begreppen *farliga kemikalier* finnas i ordlistan. Nämnden ställer sig också frågande till om det enbart är viktigt att i indikatorn mäta *Malmöbornas exponering för farliga kemikalier* då det även finns *varor* som kan utgöra exponering för *farliga ämnen*. Nämnden undrar vidare hur exponering för farliga kemikalier i bostäder och offentliga miljöer ska mätas?

Under målet *Malmö har ett hållbart mobilitetsystem* har Malmö stads organisation pekats ut som föregångare. Servicenämnden föreslår att det bör stå generellt inledningsvis i programmet eller under samtliga delmål och även inkludera indikatorer som enbart rör Malmö stads organisation. Nämnden ser gärna att den otydlighet som finns huruvida målen gäller Malmö stad som organisation eller Malmö som geografiskt område bör ses över generellt i dokumentet.

Skrivningen ”Malmös resiliens vid ett förändrat klimat har ökat” upplevs som mindre tillgängligt än tidigare formulering ”Malmös motståndskraft vid ett förändrat klimat har ökat”. Indikatorer under *Malmös resiliens vid ett förändrat klimat har ökat* behöver även täcka en större bild av målet och synkas med arbetet med skyfallsplanen. Exempel på indikatorer kan vara krontäckningsgrad, tillgång till fjärrkyla eller kvadratmeter och eller kubikmeter utpekade ytor för fördröjning av dagvatten och tillfälliga översvämningssytor. Servicenämnden ställer sig däremot lite undrande till indikatorn *Poäng i kommunranking för kommuners klimatanpassning* eftersom den verkar fluktuera upp och ner trots att satsningar på anpassning knappast kan vara så kortsiktig. För att illustrera detta fick Malmö i den allra första rankingen 15,5 poäng (och hamnade på plats 40). Året därpå förbättrades poängen till 25,5 (och det resulterade i plats 20). I 2017 års ranking fick Malmö 22,5 poäng (och hamnade då på plats 34) för att sedan år 2019 få 26 poäng i denna kommunranking (och hamnade på plats 28). Nämnden ställer sig dessutom undrande till avsaknad av indikator rörande anpassning till havnivåhöjning.

Ett Malmö med rik och frisk natur

Utökat skydd och förvaltning av växters och djurs livsmiljöer, Fler skyddade havsområden och hållbar förvaltning av vatten och hav, och Ökad resurseffektivitet är de enda målen som inte inkluderar skrivningen ”i Malmö”. Servicenämnden anser också att *resurseffektivitet* kan beskrivas enklare och föreslår därför att målet justeras till *Effektiv resursanvändning i Malmö*.

Från ord till handling

Servicenämnden anser att barnperspektivet på klimatfrågan blir förringat med en formulering som ”Klimatet är till exempel en viktig fråga som särskilt engagerar barn och unga, inte bara i Malmö, utan över hela världen. Att göra barn och unga delaktiga är avgörande för en långsiktig hållbar utveckling.” Servicenämnden anser att skrivningen ska vara skarpare än *engagerar* och föreslår därför: ”Ur ett större perspektiv är *klimatfrågans hantering en fråga om barn och ungas möjlighet att tillfredsställa sina behov* både lokalt och globalt. Att göra barn och unga delaktiga är avgörande för en långsiktig hållbar utveckling.”

Servicenämnden anser vidare att ett miljöprogram inte är fullständigt utan definitionen av hållbar utveckling: ”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”.

Uppföljning

Nämnden noterar att många av målen enbart är uttryckta som att en indikator ska *öka* eller *minska* och undrar om Malmö stad önskar vara så försiktiga i målsättningen? Detta riskerar dessutom att skapa problem i samband med uppföljningen då det är svårt att veta vad som ”egentligen är tillräckligt bra” och i realiteten innebär det att målsättningen i princip är att inte bli sämre än idag. Mot bakgrund av den prognostiserade befolkningsökning som redovisas i dokumentet behöver dessutom vissa av indikatorerna ta höjd för ökningen (per capita). Servicenämnden önskar, mot bakgrund av ovan, en mycket tydligare målsättning i programmet och anser vidare att en konkret handlingsplan bör tas fram. Även ett förtydligande kring när programmet ska följas upp är på sin plats.

Ordförklaringar

Servicenämnden bedömer att en lång lista med ordförklaringar kan vara en indikation på att texten i dokumentet är onödigt svår att läsa och förstå. Servicenämnden anser vidare att nuvarande sätt att organisera ordlistan är för utrymmeskrävande och layouten bör ses över på dessa sidor för att inte tynga dokumentet onödigt mycket.

Serviceförvaltningen föreslår trots ovan att följande ord bör finnas med för att minska tolkningsutrymmet vid en framtida uppföljning:

- *Förnybara energikällor* - är energikällor som kan förnya sig inom en mänsklig livslängd.
- *Återvunnen energi* - frigörs vid förbränning av avfall, men även spillvärme från processer samt den energi som värmepumpar hämtar från ventilationsluft och avlopp räknas dit.
- *Farliga kemikalier och ämnen*
- *Malmö stad organisations direkta, indirekta och inbyggda utsläppskällor*

- *Negativa utsläpp*, här bör det exemplifieras vad det kan handla om för åtgärder.

Övriga synpunkter

Servicenämnden bedömer att basår bör skrivas ut på samtliga indikatorer och inte enbart hänvisa till Energistrategin och Kretsloppsplanen. Nämnden noterar att det är många olika basår som figurerar i texten och undrar om det går att förenkla till ett gemensamt basår eller i alla fall färre.

Servicenämnden saknar vidare området *livsmedel* som medel för minskad påverkan på miljö och klimat i miljöprogrammet. Nämnden har haft förmånen att ha *Policy för hållbar utveckling och mat* att arbeta utifrån sedan 2010. Ett styrdokument som berör nämndens kärnverksamhet, maten och måltiden. Policyn har verkat enande för måltidsverksamheter i Malmö stad och det har varit tydligt vad man önskat av verksamheterna. Policyn sträcker sig bara till år 2020, det vill säga att från 2021 finns inget styrdokument eller handlingsplan för mat och måltider i Malmö stad och miljöprogrammet ger ingen tyngd åt området framöver. De offentliga måltidsverksamheterna i Malmö stad, Sveriges tredje största stad, kan göra skillnad med aktiva val av råvaror. Servicenämnden anser att det bör finnas målsättningar rörande ekologiska och hållbarhetsmärkta livsmedel under rubriken för ökad biologisk mångfald. Nämnden bedömer att biologisk mångfald är eftersträvansvärt även utanför närområdet. Att välja ekologiskt odlade råvaror påverkar den biologiska mångfalden men oftast på en annan geografisk plats än Malmö. Att välja marina produkter från miljömärkt fiske påverkar den biologiska mångfalden men på annan geografisk plats än Malmö. Då Malmö också fortsatt ska vara en attraktiv samarbetspartner internationellt, och nationellt, och i mer än tjugo år satt en ära i att vara en del av Europa och världen bör ekologiska och hållbarhetsmärkta livsmedel ses som en självklarhet även framöver.

Ordförande

Jan Olsson (S)

Nämndsekreterare

Josefin Haugthon

Särskilt yttrande från Sverigedemokraterna.

Särskilt yttrande från Centerpartiet.

Särskilt yttrande från Moderaterna.